

Uroš
Kalčič

Ajmoht

Je nekje na svetu črno mesto in sem gledal dol s terase na prazno Titovo s semaforiziranim križiščem, kjer je trpel fičko, kdaj se prižge zelena, kajti edini ta železni fičko, in nikogar ni bilo, je bil tu v noči in jaz visoko nad njim, nad vsemi spečimi močnimi ljudmi črnega mesta med svetovji tega prostornega kozmosa, na katerega je že naletaval sneg. In sem pokazal in rekel ženski, ki je bila z menoj, glej, žen-

ska, ki si z menoj, in razumi: tistile fičko bi *smel* prevoziti rdečo lučko, kajti glej, tisti fičko je čisto sam na svetu vsem.

In glej, ženska, ki me je poznala, je zajokala, kajti mnogo gorja je prestala tam dol, preden je pribegnila k meni sem gor. In glej, treba je popraviti:

V začetku je bilo v meglah črno mesto in v vsem mrtvem mestu ni bilo žive duše, razen železnega fička in strašne mu rdeče lučke, kajti nad vsem tem brezkrainim prostranstvom sna sva visoko na terasi modrega bloka snula jaz in ponižana ženska — kajti pomni: *Hudi so bili v bloku*.

In zdajci, glej, sem rekel tej, ki se me je smela dotikati in ki je bila ženska po resnici: So bili spodaj hudi? — O, da, hudi, hudi, je tiho odvrnila ženska in pobledela. — Kaj pa so neki počeli, nesrečnica, sem rekel in jo prijel za roko. — O, pili so vino in kadili tobak. — Še kaj? — O, še še! — Tedaj pripoveduj.

In glej, ta, ki je imela žensko telo in ki mi je bila po volji, je pripovedovala, in vse, kar je povedala, je bila čista resnica.

O FANTU, KI JE IMEL KREMPELJ

Med hudimi je bil tudi fant. In vsi ljudje smo bili v kotlu. In notri se je kadilo in je smrdelo po jedkem. In tla so bila vsa pokozlana. In bila je črna tema, kot bi bili vsi slepi. In vsi smo imeli težna telesa in smo se z dotiki čutili. To je bilo že zdavnaj zdavnaj po tem, ko so hudi nehali igrati

tarok. Med nami so bile žene in med nami so bili možje. In med hudimi je bil tudi fant.

A ta fant ni imel telesa kot drugi in je bil črn kot tema, da se ni dal čutiti na dotik. A ves čas je stal pri oknu in me gledal. Vsi so se smejali in čakali. A jaz sem si ga tako želela daleč stran — na logéh. In čez nekaj časa nisem več strpela. Šla sem k oknu, a tam je stal nekdo s telesom. Spet so se smejali. Bridko je bilo razočaranje in bridko sem zajokala in omedlela. Ko sem se prebudila, sem tekla naprej. Da me vzame tema dragega fanta. A kaj, ko njega ni hotelo biti. A tedaj sem naenkrat vedela, da je na hodniku in sem stekla na hodnik in ga iskala, a on je šel naprej in v sodo dvigalo. In jaz sem stekla in sedla v liho in šla za fantom v črno klet. Tekla sem po Črni kleti, da mi fant ne uide. A klet je bila velikanska, ker je bila od Modrega bloka, in milo sem zajokala, videč, da se mi fant pogreza tja dol v Temne kleti. A znova sem vstajala s prahu, si brisala solze in se opotekala čez kamenje Črnih koridorjev, da ga ja za gotovo dobim. In sem si rekla: če me ne vzame tema dragega fanta, me vzame tema Črnega koridorja. In so se spet zasmejali, da sem si Ga samo še močnejše zaželela. In sem bila vsa prepričana, da se mi pride zasvetit. Zato sem obula škornje in šla čez barje, kajti tiste noči se je imelo spolniti, kar je bilo rečeno: da se bo pripeljal fant na ognju iz črnega oblaka. Tiho sem zaprla lesena dverca, da se dedek ne bi prebudil in me pretepel s palico. Imela sem vse hude s seboj, da bi videli, kar je pisano. Hodili smo po mehke in srebrna je bila močvara, v močvari pa so živeli in oprezali skovirji, pogreznjeni v mlačne kale. Svinčeno težko je bilo nebo in nikomur ni bilo letati po njem, kajti le enemu je bilo dano. In smo dolgo hodili po mokroti, da smo stali sredi ogromnega barja, kjer je bilo naročeno. Hudi so se smejali in čakali. In glej, prišla je svetla ladja čez črnino, da so vsi oslepeli in popadali na svoje sence, in samo jaz sem lahko gledala kot milijon sonc žarečo ladjo in svetlega fanta iz bele luči priti in vstajati tam izza zlatega krmila, fanta obdanega, fanta obdanega s tucatom krilatih levov in štiriindvajsetimi jeklenimi orli in sleherni je imel tisoč mačjih očes, zadaj pa modro brezno in električno iskrico na samem dnu in v sleherni iskrici plameneči je ugašal po en hudi pred slepečim obličjem Njega na sredini. In on je bil vsa svetloba in on je bil vsa ladja, ki je imela ob bokih zvitih šestero smaragdnih kač in vsaka je imela po osem srebrnih koles in vsako kolo četvero demantnih ojes. In ves fant je bil ladja in vsa ladja strašna ptica in vsa strašna ptica je bil krempelj in krempelj je bilo Edino bodalo, da ni bilo več trohice črnine v vsem prostranem vesoljstvu pod njegovo jarko svetlostjo, in to bodalo je šlo mirno naproti in jaz sem vsa tekla v njegovo svetlobo, da me vzame, in bodalo je šlo skozme, da je bila v meni bela svetloba, zunaj mene trda tema. In jaz sem imela v sebi hude in moj Svetli fant je vel nad vodami. In glej, čez čas, o, silno je zadrgetalo moje srce, kajti leden mrzaj je šel skozenj in sem odprla oči in je bila zunaj svetloba in notri tema in sem sama vstajala pred hudimi, ki so stali v polkrogu pred menoj, vstajala s Strahotne postelje. In glej, kaj se je spolnilo, kar je bilo prorokovano in

zapisano, kajti hudo se je naselilo v meni. Strahotna postelja prelita z živo krvjo in fant med hudimi.

In sem vstala in šla po kotlu po jedki sopari, da rečem fantu, ki se je bil naselil med hude, ti si naredil, da sem polita z živo krvjo. In fant se je sčrnil do teme in Modri blok se je majal in rdeča kri je tekla v tenki strugi dol za škorenj.

IN GRDO SO GOVORILI O MATERI SLOVENIJI

In glej, ženska se mi je zadrila v srce in jezen sem postal na hude, da sem stisnil pest. In pridejo skozi vrata in ne pozdravijo in daš jim oreh in se ne zahvalijo in daš jim hruško in sežejo še po tobaku in daš jim spati v svoji hiši in zahoteli bodo še tvoje žene. In grdo so govorili o materi Sloveniji. Čez gozdove in travnike so udrihali. Pljuvali in grizli. Črna truma so v okovanih škornjih gazili od Sneberja do Komna, razbijali vinske sode, klali prašiče, agrarcem hčere pohujševali, pripeljali se s kočijo v Štanjel in črnemu konju kri popili. In so šli, ko so se utrudili, na koncu počivat v črno mesto, ugasnili lučko, zaprli mehkobne veke in poslušali Beethovna.

A na strehi Modrega bloka sva nad mrtvimi hišami snula jaz in pohujšana kmečka hči. In meni je bilo dano videti v temo. Vse je bilo zgaženo. In jaz sem pomislil: če je vse zgaženo, ni nič pobrati in ni moči, ki bi mogla pobrati tamkaj, kjer je vse zgaženo in ni nič. Kaj naj potem žanjec žanje, kaj naj žanjica žanje; kjer žita ni ne ljulke — kjer le steptana prst je in večna noč. Kaj pivec pije naj, če sodu je izbito dno, kaj jedec jede, ko svinja je obrana?

Jaz pojdem! O, jaz pojdem v svet, mati. V svet, da zasejem veter, kajti pomislil sem in glej, zdaj vem. Mati, stopi tjale k oknu in poglej v to noč ledenih rož! Poglej v to zamrznjeno križpotje in kočijo stati v njem. In v kočiji tujca, ki se lesketa v ledu. In poglej rdeči plamenček, ki je modra svečka postal, ta svečka iz leda! Jaz pa nočem tako, jaz pa nočem na strehah čez vse te dolge noči prejkati, pa če mi iztaknete oko, mati, glejte, jaz grem, ali ne vidite, da si srčno kepo pri živem iz prs izrujem, če mi takoj ni dano iti — jaz grem, takoj zdalje grem in si nataknem škornje, vi, mati, pa mi medtem zaroštajte skledo ajmohta, skuhajte mi štruklje, zamesite ajdovca, jabolk mi natrgajte, vina mi nalijte, vse vkup v malho zavežite, v roko mi jo stisnite in — mati, dajte mi mrzlega križa na čelo pritisniti — jaz grem v Hamburg. Molite, za sina, sklenite bele prste, zakaj sin pojde v Švico. Sin ne mara žeti tam, kjer je rž že pomendrana, sin se je odločil žeti tam, kjer klasje pokoncu stoji, sin se mara opiti tam, kjer vino sode razganja, in snesti tam, kjer se svinja redi.

Glej, mati siva, toliko si živela, tvoj sinko hoče biti švicarski kurbir; tvoj sin hoče voziti grofice v srebrnem maseratiju, da zaseje veter. Tvoj sin hoče imeti ladjo v Hamburgu — pravcati zaresni tanker v Hamburgu, tvoj

sin hoče ladjo zakvartati, tvoj sin hoče obubožati v Milanu in postati predmestna podgana iz Tokija, tvoj sin hoče v Tokiju nekega krojača razparati, potem hoče bežati in hoče uiti spred pušk v Kiotu, tvoj sin hoče v tistem zalivu Puertorica imeti ženske in se poskušati obesiti v Memphisu, tvoj sin hoče biti vaški učitelj v Mehiki in preživljati krizno obdobje v Bukarešti, dokler noče na koncu mirno sedeti v enoinpolsobnem v Celju, pisati gazele in piti alžirca. Zakaj sina vam je presvetlila silovita svetloba, da zdaj vidi povsod na vse strani in videti mu je bilo dano dve stvari, ki sta nad vsem in ki merita največ: to, siva žena, da se v življenju dobro prezračiš in da vzdigneš čimveč vetra, ki bo gnal ladjice in lomil vrbe še daleč potem, ko boš mrzel kadaverc v toplen grobeku.

Mati, na pragu stoj in majhna bodi v okviru hrastovih duri, glej sina iti na avtobus za Švico.

A tebe, pohujšana, glej, sem izdrl iz srca. Pohujšana ženska, resnično sem žalosten. Iz teme si prišla, po temi hodiš, v temo pojdeš. Jaz pa ne tako. Jaz hodim po sončnem tam, kjer je noč in se drugi spotikajo, in vidim tam, kjer se drugi trkajo z glavami. Resnično, resnično sem tožen nad teboj, tako kot sem tožen nad hudimi. In lej, zato te iztrgam izse in zavržem in zato se vrni dol med hude, kajti veselili se boste. In glejte, prižigajte si rdečih lučk, jaz pa vas popustim in se razpnem čez črno deželo.

EVROPA TRHLA STAJCA

In sem ženo vrgel dol med hude, ki jim je gorela žarnica in so na mizi mučili ptička. Sam pa sem v tistih časih šel na goro snovat.

In je seveda prècej iz nekega debela prilezel eden izmed tistih urnih tristoletnih kozmičnih starčkov, ki decenije tičijo v duplini gorskih masivov, da bi na vsakih petdeset let gladovanja na lepem skočili na noge, si s sebe otresli prah, otrli mah, odlomili lesne gobe in se bosopeti po podplatih zagnali povedat v doline, kjer stanujejo in ne vedo vodovodni inštalaterji in avtogeni varilci. — In je ta samozvani modrec, učitelj in nadškof brez kakršnegakoli prologa in uverture sedel na štor poleg mene, se zahahljal, da se mu je med škrbinami zmuznil netopir in pobegnil na prosto, zahukal v koščene dlani in zahripal: Težka je pot švicarskega kurbirja in strahoten je njegov pad, mladi mož, ampak se splača. Zakaj tako pravim? Glej, sam sem bil nekoč švicarski kurbir in sem sam imel nekoč tanker v Hamburgu. — Starček je premolknil in vrgel dolg, srep pogled na Hamburg. — Da, imel ladjo v hladnem Hamburgu . . . (tu je šel zakopat glavo v dlani, a še iz take globine se je slišalo, kako je dvakrat, trikrat na ostro zajokal) . . . Pritekel sem domov — ah, živel sem visoko v prečudovitih Dražgošah, ki so jih morali — prekleti prasci, ne ljudje — požgati (tu je, pripominjam, pljunil!) — mati, mati, sem vpil pošrek čez ves bohinjski kot, Sorško planino, Cerkno, Šmarje pri Jelšah, Kotlje, Ščavnico, Kuk, Rogaška slatina me je čula, mati, tanker imam tam doli v Hamburgu, tanker, pravi pravcati tanker! Tanker,

tanker, je vzkliknila mati sred solz in padla na črno prst. Tanker, da, mati, tanker! Nič več Vam ne bo treba v Mežico kopat. In — in — in zdaj bomo imeli na jesen toliko sena, je zakričala mati, da ga bo imela živina še prêveč; in na zimo bo toliko polenec, da nam bo še o kresi toplo; in še Benetke morebiti ugledam . . . in je ženička mrtva sedla v rosno travo, zakaj srce se ji je ustavilo pod tolikšno pezo godovanja — Benetk pa, kakor se razume, zaživa ni uvidela. Vidiš, sinko, drago sem plačal svojega tankerja in velik je bil pad švicarskega kurbirja. — Ampak, starec, sem nejevoljno (kajti kako sicer!) ugovarjal, saj meni je ravno do tega, da drago plačujem, saj le tako morem tudi drago kupovati; *Meni, prečastiti, je do velikega padca!* Kako naj se kako drugače sklene moje življenje, ki je vse ogenj in rdeča raketa?

— Ampak se pa spleča, je preslišal, pokimal in se odhrknil stari gospod. Tisočkrat spleča, pa čeprav je treba ribati kolena. Zakaj za švicarskega kurbirja, mladi mož, je treba ribati kolena do kolkov, ampak kako! In podplat boš dobil na členku sredinca. Zakaj švicarski kurbir, dragi moj, in diplomirani mojster ekonomskih znanosti in umetnosti, to ni ena in ista stvar, čeprav so te spodaj najbrž drugače učili. Poglej, v desnici držim oreh, v levici jabolko: oreh je trd, rjav in majhen, jabolko pa je mehko, rdeče in veliko. Ali je potem jabolko in oreh isto. Ne, ni isto. Isto je eno jabolko in sebi enako in isti je oreh in samemu sebi enak on, a vendar tujemu jabolku drugačen in različen. Zakaj sem to povedal? Zato, fant moj, da bi z večjo lahkoto razumel, kako tudi magister in kurbir enako jabolku in orehu nista eno in isto, ampak sama v sebi polno zaokroženo enojstvo in drug drugemu razno dvojstvo tujega. Zdaj ti bom poskusil v zamahu razložiti, v čem zija razlika. V prvem redu, kaj mora diplomirani ekonomist? Kakor se ti razgrne — zelo malo. Res da se zjutraj mora zbuditi, res pa je tudi, da se tu ves njegov štrapac konča. Zdaj namreč zalista v Delo in se ustavi na strani, kjer so mu čitljivo natisnili seznam prostih delovnih mest — in zeva notri taka praznina prostih delovnih mest, da se dipl. ekonomistu po pravici stoži od preobilja. Samo obleče se, gre in zafunkcionira. Za švic. kurbirja pa je žal treba vse kaj drugega; ne samo, da se mora otepati grmade ponudb, ampak celo *sam* mora pisati prošnje, tekati od krajevne skupnosti do občine, se poniževati pred vsemi vrstami komisij, podkupovati uradnike, prebiti stotine ur na Kresiji, groziti, se tožariti na hišnem svetu, na občinskem sodišču, republikem, zveznem, ustavnem, nazadnje mora celo v Bruselj na Mednarodno za človeške — in glej, še nič ne opravi. In to tako daleč, da si mora navsezadnje kar sam zavihati rokave in se vzeti v opljuvane dlani. In lepo peš na kolodvor, pridno počakat na vlak, nič divjat, v oči gledat, v celih stavkih odgovarjat — in na svoje lastne stroške v Švico! Zamisli! Tako jaz, ljubi moj, in tako vsi. In kakšen sem tja prišel! (modrec si je vzel nekaj časa, da si ožme obraz) Vidiš tistile curek sredi jezera? (prikimam) Jaz pa sem se pripeljal, nič vedel, priden Slovenec zagledam tisti curek, kako ven šprica; tu ne more biti nekaj v redu, si rečem, stečem k ženevskemu županu po proslavo in mu rečem: ,Oprostite, da vas motim, gospod, ampak tam iz vodé vam strašno nekaj ven šprica.' Župan odloži obtežilnik in pero, si pomakne

naočnike na nos, me skrbno premeri in prijazno pravi: ‚Kako ne bi, visočanstvo, ko se nam je pa kit zaredil na dnu!‘ — Jaz dobro poslušam in si vse do temeljev zapišem v spomin, kajti najprej sem moral postati Švicar, šele nato šv. kurb. In tako minevajo časi, zemlja se stara, vse postaja staro in vse postaja novo, jaz se razvijam, mnogo znam. In me zaloti tako pretkanega čez približno leto dni fatalna usoda v nekem salonu, v katerem sem med domačini veljal že skoraj za upeljanega kurbirja, nepogrešljiva stranka pa sem bil že izgotovljena. V zraku dišave, ljudje moji, vi nič ne veste, v loncih animalično in brezsravno cvetje z Bornea, kristalni zvok cimbal, Cliquot in tatarski biftek, feferon, perzijski kaviar, čeveljski št. 35. sibirski volk, tajge, incest. Okrog mene sami baroni, kardinali in vseh vrst zdravniki . . . jaz pa v danem trenutku takole:

‚Ko smo se torej, mes chers, napaberkovali po sončnih pašnikih ženskega vprašanja in si natrgali cvetk, kakor je tale: ‚bil je tako pameten, da je kar pomodrel‘, in ki jih — zagotavljam vam, ne pozabim jamais, ko smo naenkrat iz teh mehkih itaških trav popadali v črne in brezdanje prepade biti in bivanja in komajda preplezali njihove previsne stene odkrušljivih se besed, in ko se zdaj srečno peljemo na kočiji razuma skozi to miselno podeželje nasproti njivam in kmetijam narodnostnega vprašanja, mi dovolite, si vous permettez, da odgrnem zavesico na okencu aspektov, začeniši z na videz vam peutêtre smešnim vprašanjem, ki pa, kakor si dovoljujem preценiti, zadeva negospodarnost in nemoč švicarskega naroda en general točno v srce. Gre namreč za tole: kako si lahko dovolimo rediti in vzdrževati tolikšno žival, kot je ženevski kit — in to na račun ubožnih brennerskih kulakov, prosim vas? . . .

Jasno, spet sem bil na dnu, po vrhu pa še kompromitiran. In znova hōdi na postajo, kupuj listek in spet mi je bilo treba na kolodvor in skozi brce po latrinah kamenje razbijati, a jedrc notri ni bilo, dragi moj. In že bi koga drugega zgrabil obup — obcestni jarki so tamkaj polni takih — ampak mene ni. Res, bilo je strahotno, bili so trenutki, ko sem čisto sam brez vsakega koračil po prazni cesti v deževno noč in sem si rekel: ‚Še do tistele brvi se potrudim, potem pa se zadegam v potok,‘ a vzdržal sem, fant, ni hudiča, da nisem. In me je poplašalo, da sem končno spet začel lesti malo ven proti gladini, kajti utrl sem si vstop v eno izmed boljših ciriških hiš. In glej, tam, v tej hiši se mi je na lepem neke poletne noči odprlo na stečaj. Zamisli! Družba je bila že nekoliko naveličana, šampanjec ni šel več v tek, gospe so pekle nožice — pa se domisli neki upokojen študent, da bi si pripovedovali nore zgodbe. Generalica je zaploskala in rekla, da razpiše svojega srebrnega masseratija in deseti del svoje bernske glavnice za nagrado tistemu, ki bo povedal najbolj neverjetno noro zgodbo o najbolj zabitem alzaškem kmetiču. In sem jasno jaz stopil tja h klavirju in povedal zgodbo o sebi in belem kitu, končal pa sem jo še posebej duhovito: ‚In tako je ubogega bedastega Armanda požrl beli ženevski kit in zdaj se vozi v njegovem trebuhu kakor vsem poznati prorok Jona, haha.‘ — Jaz, fant moj dragi, pa sem se vozil na hrbtu srebrnega masseratija skoz modre noči, z belimi ženskami, od profije

do grofije, da je veter upognil sleherno steblo te usmrajene Evrope; in dobro mi je delo, *zakaj prevetrl sem si svinjsko stajo*. . . . Starec je prekrizal noge in srknil požirek konjaka, potem ko je povedal to modrost. Pogledal je mene, pogledal kozarec, se grenko nasmehnil in si zakuril pipo. In je spustil en par belih dimčkov, preden je povedal še drugo modrost, ki je prvo še prekašala: ,Vidiš, fant, trda je bila pot in ne lahka; in kakor je beli kit požrl Armanda, tako sem jaz moral požreti samega sebe v tistem salonu in povsodi. In tako, vidiš, morajo vsi, ki kaj hočejo, in tako moraš ti; požreti samega sebe in se potem gledati, kako notri v trebuhu sediš, se voziš in trpiš.

Hamburg, je nenadoma vzkliknil in zacmokal, da sem se zbal (in še enkrat) Hamburg! Deževno mesto. Zatišno mesto. Sivi plašči — kamor seže oko, sami plašči. Tabak. Rumpel. Same drogerije. Ulice. V dokih mornarji žvečijo konopljo. Bibavica. Močnat zrak. Zadaj je voda.

Fant moj, veš, kaj je to — na tone Hamburžanov, ti pa z Dražgoš po veliko ladjo, Hamburg — mesto taksijev. Taksijev kot ščurkov. Črni taksi — in Hans. Hans, prišel si iz črnega taksija skozi meglo za menoj na nabrežje, da nisem mogel naprej, ampak sem se naslonil na železno ograjo in se zagledal v zamrznjene doke. Hans, sem rekel čez mnogo časa, Hans, ali si danes že kaj zaužil? Nisi, priznaj, da nisi. — Hans je pokimal, češ: res je, priznam, danes nisem še ničesar zaužil. In včeraj, in včeraj, Hans? Si včeraj kaj zaužil? Odkimal si, Hans — tudi včeraj nisi ničesar zaužil. Hans, kdaj si nazadnje kaj zaužil? V ponedeljek? Hans, ali veš, koliko dni je že preteklo od ponedeljka, ali veš? Odkimal si, Hans, ne veš. Preklete, Hans, daj, misli malo. Stresel sem te za ramena, preklete, dolgo sem te stresal, a glava ti je brezvoljno opletala. Hans, klobuk ti je padel z glave na tla. — In si se, Hans, počasi sklonil, pobral klobuk in se nepremično zagledal vanj. Ali veš, si počasi spregovoril, ali veš, zakaj je krščanstvo zavzelo svet? — Ne vam, Hans; zakaj? — Ne zato, ker omogoča nebesa, temveč zato, ker omogoča ateizem. — Pusti to, Hans, pusti to. Zdaj moraš jesti. Pojdi z menoj, da ti dam kruha. Zmrznil boš. Kruha . . . si tiho zamrmral, kot bi se hotel nečesa spomniti. Stavim, da nimaš prebite pare, Hans. Ali imaš? Poslušaj, Hans, kje si dobil denar, da si se pripeljal s črnim taksijem skozi meglo za menoj? Ne vem, si komaj slišno odvrnil. Pogledal sem vate, Hans; za hrbtom ti je stalo drevo, v desni dlani sem začutil lepljivo površino zamrznjene rose, ki se je nabirala na železni ograji, za mojim hrbtom se je oglašala ladijska sirena, drugače pa nič, nič, samo temna megla. Samo ti, drevo in jaz, Hans. To sem videl. In kaj jaz tu še počnem, zaboga! In kaj ti? — Hans, povezni si klobuk na glavo, prehladil se boš. Tako, In zdaj pojdiva k meni, da boš jedel kruh. In sem te moral potiskati skozi megleno temo prek bulvarjev, se spomniš? In bedasto mi je bilo potiskati tvoje plaščasto telo čez bulvarje. Ne, kje neki, ti se ne spomniš. In na Berghoffstrasse nama je nasproti prišla majhna žuželka. Obstal si, počepnil, vzel žužka v naročje, ga pogladil po hrbtu in zašepetal: Ni ne dobrega ne zlega, dokler je to le klavrno potovanje po cevi iz maternice v rit smrti. — In sem ti na prošnjo dovolil, da poneseš žužka v mojo podstrešno čumnato, da bi skupaj pojedli kruh. In

smo tiho šli čez hladni Hamburg in tlak se je motno svetlikal. Na vogalu je stala stara, rumena hiša. Midva sva šla vanjo, Hans, in navzgor po stopnicah, ampak ti tega ne veš. Ker ti si ves čas odpiral dlan, če je žužek še notri.

V čumnati se je grel mraz, kajti podstrešno okence ga je spuščalo noter. Zavil sem vaju v bodečo konjsko odejo in posadil na divan — česa drugega tako in tako ni bilo; samo še mizica, zaboj za drva, razmajana pečica, kolenasta cev, iz katere je uhajal monoksid, lojena sveča, konec. Primaknil sem mizico s četrt hlebca. Dolgo si ga gledal in nekaj premišljeval. Jej, Hans, jej, sem rekel. In si položil žužka na mizno gladino, segel po kruhu in odrobil drobtinico. Drobtinico si postavil pred žival — kakšen, meter, preračunano v njene razmere. Žival je dolgo časa stala pred zalogajem, mencala in se praskala po zatilju, kot da nekaj računa. Jej zdaj, si šepnil in jo dregnil v zadek. Žival se je premaknila in začela jesti drobtinico. In zdaj si tudi ti začel jesti, Hans, in tudi jaz sem začel jesti in vsi smo začeli jesti, da smo bili vsak zase, lojenka je brlela, iz pristanišča se je oglašalo tuljenje parnikov. In jaz sem pomislil — samo ti tega nisi vedel, Hans, — jaz sem pomislil, kaj je ta tvoja konica prsta, žužek in naprej drobtinica v preračunanem metru in kaj je ladja doli v dokih, resnična ladja, kajti Hans, ona je bila že takrat! — In sem stopil do okenca, da bi videl megleno zunanjščino, in čutil sem *njene* hladne boke spodaj v razdalji. Ozrl sem se, Hans. Sklanjal si se nad žročim žužkom in se smehljaj. Po drva pojdem, sem rekel, zgrabil zaboj in odšel. In spodaj v kleti — tudi tega ne veš — ko sem nabiral trske in se mi je trščica zadrla v dlan, sem se naenkrat zveselil, zakaj začutil sem vso svojo votlo in toplo prostornost v sebi in še več: da sem brez duha, da sem ogromna topla votlina, da hodijo duhovi noter vedrit. Oh, Hans, sem rekel, in zakaj ne bi hotel tudi ti noter, kjer je toplo? In ko sem odpahnil vrata svoje čumnate, mi je zaboj zdrsnil iz rok in drva so se usula po podu in nož mi je šel skoz srce in majhen sem stal v grozi vkopan. Stal si na prstih, s hrbtom prilepljen na steno, z nohti v ometu, z izpahnjnimi očmi, krivim, zamrtim nasmeškom, nepremično uprt v mizo, kjer je podrhtevala bunkica rdeče krvi. Samo majhna, topla bunkica in poleg bunkice mrzli žužek in glava žužka zmečkana.

Tako se je začela strašna noč, Hans, v kateri si ubil žužka ob siju lojene sveče. In ko si sédel nazaj na divan, si se zasmel, počil s členki koščenih prstov, mi pogledal v obraz in rekel: ‚Saj to si ti rekel, če se ne motim.‘ Začudeno sem ga pogledal. ‚Kaj, Hans, kaj naj bi rekel?‘ — ‚O Mariji Magdaleni.‘ — ‚O kakšni Mariji Magdaleni?‘ — ‚Rekel si lansko leto, ko smo bili pri študentu Šč., tole: Če bi bil jaz takrat med njimi, bi vrgel kamen samo zato, da bi videl, kaj bo.‘

Dolgo sem te gledal, Hans, in nisem ti odgovoril. Potem sem stopil k pečici, se obrnil in te še enkrat pogledal. Še vedno si tam sedel in se smehljaj. Še sem te gledal. Pokal si s členki in zgrbljen zrl v tla. In sem se spomnil, Hans, spomnil, kaj je bilo še rečeno: ‚Vera je to, da gledaš sebe z

dva metra razdalje.' Da, Hans, to je bilo rečeno in od takrat je tako. In milo se mi je šlo storiti, da sem te imel spet rad kot prej.

Potem si me zaprosil za vodo. Vodo? Dobro, Hans, dobiš jo. In sem šel dol v četrto nadstropje ponjo, a ko sem se vrnil, je nisi več maral, ker si bil strašno naguban in razburjen. In si na lepem skočil pokonci, stisnil pesti in rekel v silovitem šepetu: Fant, ko bi imela zdajle ladjo, resnično ladjo in zdajle. Zdajle! (in pri ‚zdajle‘ si s kazalcem pritisnil na mizno ploskev, kot da bi času stisnil glavo) Zdajle in tule — tam doli v dokih, resnično ladjo iz železa, ne tisto blesavo idejo o njej, o Filipinih, Velikonočnih otokih, ampak resnično železno ladjo, da bi šla na resnične prstene in kamenčaste Deviške otoke, da bi lahko tamkaj ravno tako kot zdajle pritisnil s kazalcem in rekel ‚zdajle‘. Madona, fant, saj je samo to in nič več — doli ob dobri Afriki, črna mat, Madagaskar, čez širno slano morje, čim hitreje, da čim večkrat rečeš ‚zdajle‘ in na čim več obalah vtisneš svoj kazalec — da čim več skvasiš svet s tem kazalcem, takole, takole! — In si si lomil kazalec na mizi in solze so se ti ulile od besa, Hans, in jaz sem strmел vate, kajti doli v dokih je stala resnična ladja, resnična moja ladja iz temnega železa. Doli je stal resnični tanker s svojimi 280.000 brt., s kuharjem, kapitanom, na nafto, — o, Hans, ampak ti nisi vedel, da je bila tam že takrat. In jaz nisem rekel! Sklonil si glavo in si zakopal dlan v lase. Kaj je lepšega, si rekel potem, kot to, da te valovi kot smet odvržejo na kakšno pečeno obalo, da se predramiš, si pomaneš oči, se ozreš naokoli, siva trava na bregu trepeta, nebo je prazno, ti pa rečeš: Kje pa sem? In nič ne veš, kakšna je ta dežela, v katero si vržen, nič ne veš, kakšen je ta planet, nič ne veš — svež in čist se spopa-deš z visoko sivo travo in rečeš: Tu se začnjam.

Hans, zdaj ti je treba spati, sem rekel, ti položil roko na ramo in ti si brez besed legel na hrbet in zaprl oči. Sezul sem te, pokril sem te, utrnil sem svečo, sédel k tvojim nogam in poslušal tvoje težko dihanje. Spet sem moral z naporom misliti: tu sem, v Hamburgu. Megla je bila svetla zunaj, da je imela svoje sence v moji izbi. Hans, bilo je bedenje ob mrtvecu.

In sem v tistih dolgih črnih urah nenadoma pomislil, da sem pravzaprav izprijen lopov, navaden, tretjerazreden nizkotneš, poln mlačnobe. In skozi sanje mi je v oko prišla jasna podoba Tihega oceana. Bil je silen vihar, ladja nagnjena. —

In sem te stresel za ramena, kajti jutro je bilo svetlo in sonce nenavadno močno za letni čas. In sem stopil k okencu, na katerem so se bile naredile ledene rože. Približal sem se mrzli šipi, dihnil vanjo toplo sapo, da se je odprl majhen okenc, skozi katerega se je dalo videti v veliko pristanišče. In je bilo celo mesto in celo pristanišče kot ogledalo jasno in v bleščavici zmrzle rose. In sem lahko rekel, kar si bil rekel ti, Hans: Tu se začnjam! — Kajti videl sem *njo*, kako stoji nepremična v dokih, vklenjena v srebrni led.

SINJI JEZDEC

In glej, treba bo popraviti; kajti v praznem začetku je stalo veliko črno mesto in jaz sem bil s silo vržen vanj, da sem se v ostrih bolečinah in skeletju pobiral s krvavega tlaka, ne vedoč, kaj sem in kdo sem in kje sem. Pogledal sem navzgor in videl zvezde, ki sem jih poznal. In okrog mene kot velikansko jajce ugašajoča svetloba nazobčanih razbitin presvetle ladje. In sem vstajal iz srede razcefranega trupa temneče svetlobe; in mesto, v katerega sem bil vržen, je bilo v senci črnega oblaka, ki sem ga poznal. In sem stal sredi temnega trga med ostrimi robovi razbitin in v krvavih ranah in spoznalo se je, kar je bilo rečeno: V silni bolečini boš stal in rekel boš: Tu se začujem.

In mi je nekaj mehkega prišlo na obraz in sem rekel: 'To je večerni veter' in čez prazen trg in tihe ulice so se zganile svetle mesečeve sence in sem rekel: 'To so sence platan, ki jih maje topel veter v mesečini', kajti hitro sem se učil. In ko sem videl: Tu je živo, sem sklenil: Pojdem po ulici. — Ogrnem si suknjič in grem skoz tiho in prazno mesto hodit.

In sem pustil, da se mi je zakorakalo po tlakovani ulici, ki se je počasi spuščala. Dišalo je po vodi. Potem sem spoznal o tej ulici, da ima zavoj, in tam v njem se ni videl, kaj bo še naprej, ker v zavoju so prav tako stale stare odluščene stene hiš, ki niso nič povedale. Ko pa je zavoj minil, sem videl, kako bo naprej še približno sto metrov, a tam na koncu dna, do katerega mi je bilo dano videti, je sijala modra svetloba in ta svetloba se je pisala 'Manufaktura'. Ustavil sem se, da vidim. Hiša je imela v sebi svetlo blede rumeno okno in v njem je bila razstavljena tkanina različnih barv in vzorcev, med drugim tudi temno modra svila s sinjimi, ponavljajočimi se podobnicami jeznega Japonca, kajti njegova žena je pravkar vihrala ven iz vzorca na konju lepota. To je dobro, sem rekel, to je dobro, da je mož jezen.

In sem odšel naprej z mislimi na Japonca. Zdaj bo šel v hlev, če že ni. Odvezal bo belega konja s srebrnimi kopiti, zamahnil s sabljo in zatulil v močvirski veter, naj se mu pri priči umakne; zakaj hitrejši bo kot močvirski veter, to pa zato, ker bo jezdil na perutih ljubezni, za njim pa bo šel ogenj, ki bo upepelil trstje. Dobil bo lepota in mu odsekal glavo. Dobil bo ženo — a njej bo odsekal telo.

Prišel sem do križpotja, sredi katerega je delal vodomet. To je dobro, sem rekel, si umil obraz v hladni vodi in se odpravil dalje. Tedaj sem zaslišal zvok; zvok, ki ga je prinašal s seboj duh po vodi. Ulica se je odprla. Hiše so ostale stati samo še na desni strani, na levi pa so izginile v železno ograjo, za katero je bil velik šum. Stopil sem tja, se prijel za železne hiše in se sklonil čeznje. To ni vodomet, sem rekel, to je reka, in mnogo že znam. Hodil sem po bregu. To je levi breg, sem mislil, kajti jaz grem tja, odkoder prihaja reka, a reka gre tja, odkoder prihajam jaz.

Potem sem zagledal na sivi hiši modro svetlobo, ki pa ni bila od prej. Približal sem se ji in izvedel. To je dobro, sem rekel, in prebral napis: Mla-

dinska knjiga. Pod njim je bilo okno in v njem množica raznovrstnih knjig. Zamikalo me je, da izvem nadaljevanje jeznega Japonca. Tu je bilo precej več podob kot prej, zato sem si moral vzeti večjo količino časa. Na neki podobi, pod katero je pisalo 'tito', je bil mož z očali, ker je sam bolj slabo videl. Zraven tega moža je bil cvetoči kaktus, na katerega je ravno kapljal dež, da se je na iglicah bleščal, ko je ravno sonce posijalo. Zraven kaktusa na višji polici, pa sem naposled našel jeznega Japonca. Zdaj je bil že do pasu gol in v silnem zamahu je ravnokar presekal mesec na polovico, a še vedno je bil nekoliko obsijan z ostanki njegove mesečine. Pomislil sem: To je dobro — mož je divjal prek močvirij in velikanski mesec je sijal na nebu. Lepotec in žena sta sedela na konju sredi trstja v mesečini. Poljubila sta se, konj je hrznil. Lepotec se je ozrl. Velikanski mesec je izdal jeznega Japonca, kako divja prek močvirja. Zaradi tega je potem jezni mož stopil konju na pleča, ga zgrabil za belo grivo, potegnil meč iz nožnice in presekal velikanski mesec na pol.

Kaj bo zdaj jezni Japonec? Če je drugim utrnil luč, jo je sebi prav tako. Pomislil sem in zakoračil čez tih, negiben most. Sredi njega sem se spomnil in stopil k železni ograji. Spodaj je drla temna in gosta reka z velikim šumotom. Zakaj šumi, sem premišljeval. To je dobro, sem rekel, ko sem razumel. Šumi zato, da je živa — ko se ustavi, ne šumi več in je mrtvo morje. To je dobro, sem rekel, zakaj reka je bila lepa. Hodil sem naprej po temnem in sem pomislil na smrt, ki jo poznam. Pod drevesi so bile razmetane polomljene stojnice. Malo naprej vreče rdečih in zelenih paprik, razsuti paradižniki, zelena krošnja kostanja, bleda mesečina in njen lesk na rdeči koži razsutih paradižnikov. Pri deblu je stala barakica.

Hodil sem naprej, da spoznam. Pa se barakica odpre in pred njo stoji človeško bitje. Ustavim se in ga gledam. On gre proti meni. V roki drži belo cigareto. Gledam ga v oči. Obraz. Pod nosom ima kosmate brke in štrclje kocin po vsej rjavi koži. Zasmije se, da je škrbast. »Imate vatru, momak?« — Roka mi seže v žep in prinese ven vžigalnik. Ukresa mi vatru, možak si prižge belo cigareto, da za trenutek izgine tema in rdeči paradižniki. Možak guba čelo in vleče noter. Čelo se mu zravnava, ven iz rjave glave gre bel oblak in zleti v zeleno krošnjo in naprej v nebo. »Hvala, momak.« Možak se obrne in odnese s seboj belo cigareto. Pred barakico se ustavi, se ozre in me gleda nazaj. Vmes spušča oblakce, šumi in je škrbast. »Očeš paradajs, momak?« Možak stopi v paprike in se nekaj časa sklanja. Potem gre gor, se obrne in pride k meni, medtem pa drži cigareto v ustih. »Daj ruku.« Nastavim roko. Možak položi vanjo rdeč paradižnik. »Daj drugo.« Nastavim še zadnjo. Možak položi vanjo živozeleno papriko. »Ljuta,« mi pogleda možak v oči, se obrne in gre nazaj. Pri vratcih se ustavi, se ozre, reče 'laku noč' in stopi noter v barakico.

Dolgo sem zavzet stal na istem mestu in čakal, kdaj se naslednjič pojavi rjavi človek iz barakice in me zaprosi za vatru. Ko pa sem po dolgem času začutil v nogah utrujenost, sem vedel, da možaka ne bo nikdar več, in sem odšel naprej po živi meji. In nisem se jezil na zakleto barakico.

Ko sem naredil stodvajset korakov, je prišel zvok, ki je bil lep. In vedel sem, da so to zvonovi, kajti hitro sem se učil. In razumel sem, da je to čas, ki bije, dokler živi. — In v tem zvonjenju se mi je prišla nasproti pokazat rdeča svetloba. Stekel sem proti njej, da vidim, kaj dela jezni Japonec. Pod žarečim napisom ‚xerox‘ je bilo veliko okno, notri temno, Japonca nikjer. Prislonil sem obraz k šipi in napenjal oči, a notri naprej ista praznота. Pomislil sem in se odšel čez cesto na breg reke odmaknit. To je dobro, sem rekel, zakaj kmalu sem videl; jezni Japonec je pogasil mesec in začrnil nebo, da ga ne vidi lepotec in da ga ne vidim jaz.

SINJI JEZDEC

Nekaj minut sem utrujen hodil navkreber. V tistem delu mesta so bile hiše večje, ulice širše in svetlejšje. Zavil sem v eno izmed takih svetlih odprtih ulic. Ko sem jo do konca prehodil, sem se znašel na dokaj razsežnem prostoru, ki je bil svetlejši od nje same. Hitro sem se naučil, da je to železniška postaja, in ne vem natančno, koliko časa sem že stal okozlan sredi velikanske množice rjavih ljudi. Hodil sem med visokimi politimi mizami, dihal smrad in dim, odzdravljaval neznanecem, bal se teh rjavih ljudi in se jih navadil. In marsikomu med njimi sem prižgal ogenj, oni pa so mi nazaj dajali pivo in vino. Pil sem veliko, se brez misli smehljaj in taval med pulti, da je bila sama megla. Nisem razumel, zakaj se smejem in kaj je tako smešnega, ker nisem premišljeval, ampak smejal sem se kar naprej. V takem vrtincu nekaterih kalnih in nekaterih iskrih očes.

V tej množici rjavih bitij je bilo eno bolj blede od drugih, ki je prišlo k meni, me zgrabilo za ramo in me streslo:

»K., greš k meni?«

V megli je stal mladenič mojih let, divjih las in črnih, žarkih oči. Iz rokava zavaljenega platnenega suknjiča vojaške barve mu je gledala in visela bela žilnata in krvotočna roka in se s svojimi od kajenja porumenelemi prsti oklepala držajev sinje polivinilne vrečke brez napisa. Iz te sinje vrečke brez napisa sta molela dva vratova zelenih začepljenih dvolitrskih steklenic, ki sta vlekli na tla, da se je polivinil na njunih spodnjih robovih belil od tenčine. Ves mladenič se je z desnico naslanjal na zašpehano steno in se v valovih majal naprej in nazaj. Črne žarke oči so mu gledale nekam daleč predse, nekam sto jardov predse čez vzbočen, z rumenimi drobnimi cvetkami pokrit travnik, ki je šel potem naprej v orjaške divje kostonje in še naprej v temo, ko so utrujene veke zagrnile črne žarke oči.

Odšla sva na peron in dalje čez zapuščene tire proti podvozu. Mladenič je stopil na gladko tračnico in rekel: Tu je včasih smrt, ampak zdaj je ni. Na dnu zahodnih slepih tirov so stale črne gmote osamljenih potniških vagonov. V njihovih zaprašenih kupejih so se nagl grabili moški in njihove rožnate, po scanju žehteče ženske. Mladenič in jaz sva križala pot stari parni lokomotivi, ki se nama je utrujeno bližala iz megle, izpuščala svojo, in

prazno svetila predse s svojimi bolnorumenimi žarometi na premog. Spustila sva se po strmem bregu v podvoz in v megleni noči po Titovi naprej.

»Mnogo češpelj imam nocoj,« je rekel mladenič in gledal, kako hodi.

»To je dobro,« sem rekel brez misli.

»Iz bežigrajske so.«

»Iz katerega razreda?«

»Iz tretjega ef.«

»So lepe češplje?«

»Lepe.«

»To je dobro.«

Po zapuščeni Titovi se je pripeljal svetel fičko s preluknjanim auspuhom, da je zganjal silen hrup, a korozija ga je jedla še naprej. V njem je sedelo približno osem ljudi; štiri ženske in štirje moški. Premetavali so se tam notri, se otipavali, da bi se spoznali, in nekateri so brisali zarošene šipice, gledali naju dva in se režali. Avtomobilček jo je vozil kakih sto na uro.

Tudi jaz sem kakor mladenič pogledal, kako spodaj na tleh pokladam noge drugo pred drugo. Kamenčki in lise so bežale mimo z veliko hitrostjo, tako, da jih oko ni moglo ujeti v ostrejšo konture, temveč jih je puščalo v polzečih, meglenih daljicah. Hotel sem ujeti kakšno misel.

»Fukali bomo,« je naenkrat rekel mladenič s suhim in trdim glasom. Pogledal sem ga; stopal je s sklonjeno glavo in z zaprtimi očmi — usločen naprej v smer hoje.

»Da, fukali bomo,« sem rekel nazaj in pomislil.

Mladenič in jaz sva stala v liftu. V tistih dolgih osmih sekundah, kolikor je namerjeno, da izobraženi mehanizem premišljuje in računa, na kateri gumb so mu popotniki pritisnili in ali jih sploh naj kam odpelje, če je pa treba še predhodno preveriti njihovo skupno težo, če že njihovih podlih namenov ne more, ko pa stavi ena proti sto, da so to sami kradljivci, ubijavci, nihilisti, hotljivci in zavratneži, kakor so takointako vsi brez izjeme na tem do smradu pokvarjenem svetu, a kaj ga to sploh briga, naj se pokoljejo, njegova dolžnost je samo kontrola skupne teže, najbolje bo, da jih kar odpelje, pa naj vse skupaj vzame hudič — v tistih dolgih sekundah mi je v lobanjo z ostro bolečino priletel jezni Japonec, da sem se ga celo zveselil.

Mladenič in jaz sva stopila v zadimljeno sobo, v kateri se je trlo teles in je smrdelo po jedkem. Nekdo se je v sijaju sklanjal nad rdečo svečo in ji poskušal s škarjami prirezati plamenček. Par mrkih, meni znanih literatov je tičal v hrupni godbi, preostala množica si je večji del dajala opravka s seboj. V njeni sredini se je zvijal grbavi starec stekli mož iz gorskih masivov in držal predavanje deklicam, ki so imele odprta usta in blede obraze, kajti stari učitelj jim je govoril neznane in strašne reči iz življenja. Bežno sva se pozdravila. Šel sem mimo treh, ki so igrali tarok, se ustavil pri oknu in se dal postreči z vinom. Čez telesa se mi je v opotekajočem se koraku približala ženska, lepa in opita. V tenki roki ji je tlela bela cigareta, s katere se

je usipal pepel. Naslonila se je name in se mi zastrmela noter globoko do dna oči. Jaz pa sem v njenih videl dve kresnički, zaviti v mrtvaški prt.

»Greš k meni, K.?«

»Zdajle?«

»Zdajle.«

Dvogovor je potekal v dolgih razdobjih molka.

»Zdajle, prav zdajle da bi šel k tebi?«

Ženska je prikimala, zamižala in si nesla ogorek k ustnicam.

»Daj mi,« sem rekel.

»Ne dam.«

»Kako da ne?«

»Boš dobil, če greš k meni.«

»V redu, grem k tebi.«

»O ne. Če ti dam zdajle, boš šel drugam. Najprej greva k meni, potem ti dam.«

»Ne morem k tebi, če ne dobim zdajle.«

Ženska je zaprla oči, sklonila glavo, pogledala, kako s čevljem mečka ogorek, in se zamajala.

»A prisežeš, da greš k meni, če ti dam zdajle?«

»Prisežem.«

»A prisežeš?«

»Prisežem.«

»A res prisežeš?«

»Res, prisežem.«

Ženska je dvignila obraz, me ostro pogledala v oči, mi položila roko na ramo in šepnila:

»A čisto čisto prisežeš.«

»Res, čisto res prisežem.«

Ženska je stisnila ustnice, me še enkrat pogledala in rekla skoz okno: »Lažeš!«

In ko sem šel vzet žensko, je skozi močvirje in trstičje pridirjal jezni Japonec v nenadnem žarku sonca v noči, da sem ga ugledal golega in starega, dokler ga ni spet vzela tema. In takrat sem zvedel nadaljevanje in konec njegove zgodbe.

Stal sem pred blede rumenim oknom in si ogledoval tkanine notri, še posebej temno modro svilo z drobnim, ponavljajočim se vzorcem sinjega jezdeca. Ta jezdec je bil jezni Japonec, kajti njegova žena je ravnokar vihrala ven iz vzorca na konju lepotca. In vsi — lepi jezdec, žena, konja in jezni Japonec — vsi so vihrali v drug vzorec sinjega jezdeca. In kakor sem gledal naprej in kakor sem gledal nazaj — ni bilo izvirnega vzorca — ni bilo končnega — in ni bilo zadostitve jeznemu Japoncu. — Kako globoko! sem si rekel, se brez kakšnega posebnega čustva zarežal plehkemu poduku oguljene zgodbe in pogledal podse: tam je ležala speča, sveže oplojena ženska.

ČULBASTIJA

Kako bo zdaj, mati siva? Je li ta temačna, s senom nastlana podstrešna čumnata kraj? Te tri tedne, kar bom tu, ne vem, kje sem in na katerem kamnu sedim. Tu — za razmajano hrastovo mizo, po kateri se valjajo ničvredni papirji. In doli k vam peljejo strme, skoraj navpične stopnice, skoraj sama lestev. Pred menoj, o! siv, razglodan zid. Te tri tedne, mati, kar sem tu, slišim neko ihtenje odspodaj. Kaj to pomeni, mati? V meni je zla volja. Zarinem se v seneno kopico, se pokrijem z odejo čez glavo, si z rokami zakrijem ušesa in tiščim, tiščim, ihtenje vaše pa pleza in se steguje po navpični lestvi sem gor v seno in mi kriči na ušesa. Dolg in vlažen je senčnat čas. Vi, mati, in jaz, mati, zaduhava njegovo žlahtno plesen.

In v teh treh tednih, mati, ste se morali spraviti, stari in betežni kot ste, sem gor. Sem gor, mati, ste mi morali priplezati z vašimi solznimi očmi, z vašim otroškim smehljajem, z vašim suhim obrazom. Sem gor, vidite, mati, ste morali, lepi in stari priškripati po lestvi in tako daleč sèm v seno in siv razglodan zid in ničvredne papirje in razmajano hrastovo mizo in mene ste morali priti s to svojo malho. S to svojo malho, mati, iz katere se je kadilo od vročega ajmohta. — — — O, mati, kaj vi nič ne veste, ljubi bog; kaj vi nič ne veste! V teh treh tednih, ko je bil mlaj, ko sta se ljubila Milan in Breda, ko so se v črnem polnočnem ribniku drstile ribe, da je šel čezenj srebrn srh, v vseh teh treh tednih, mati, niste razumeli, da vaš sin ne gre nikamor — ampak nikamor! Tu bo, vidite, tu — v tej majhni, strogi kocki zraka, v teh suhih okleščenih mejah, v tej čisti, iztesani, pokončni trugici, na tem ravno odsekanem kamenu — v tem! In nikamor, nikamor ne pojde. Ker prav je tisto rekel Hans, ko se je sklanjal nad lužico po žužka. Ali pa ni imel prav, kaj jaz vem. Ali je pa žužek imel prav, da je šel načenjat tisto drobtinico kruha, čeprav je vedel, da jo bo skupil. In prav je imela miza, da je bila takrat pri miru in tam. Ali pa so se vsi, čisto vsi po vrsti, Hans, žužek, drobtinica in mizica motili. Zdaj se pa še jaz za njimi. In vi imate edini v vsem prav, mati, ampak ravno zaradi tega, prosim, mi ne stojte tam, do pasu v okviru vrat, od pasu na navpični lestvi. In ne kadite se mi iz malhe in ne nosite mi ajmohta, mati. In ne strmite vame, ampak se okrenite in pojdite nazaj dol in odnesite s seboj vročo malhico, odnesite jo zaradi mene rjavemu možu v barakico. Jaz ne morem več gledati vas! Ker jaz gledam zdajle samo sebe in svojo deželo. In prizor, mati, je tako lep, da se mi trga in joče srce — poslušajte!

Svetlo belo mesto, da ti zastaja oko. Bele hiše in mehke ulice posute z rumenim, mivkastim prahom. Popolnoma tiho je to mesto, nikjer nobenega glasu. Sonce je visoko, visoko na nebu, zrak je suh in vroč. Pred belimi hišami so pritlikava drevesca. In na kakšnem drevescu je privezan kakšen osliček. Osliček se ne gane, ker mu senca dobro dene. Ne gane se.

Okoli mesta je širna, ravna dežela. In dežela je ravno tako tiha in vroča. In po redko raste v njej kakšno pritlikavo drevesce. In poredki so oslički. In nobeden izmed njih se ne gane, ker jim je dobro tako.

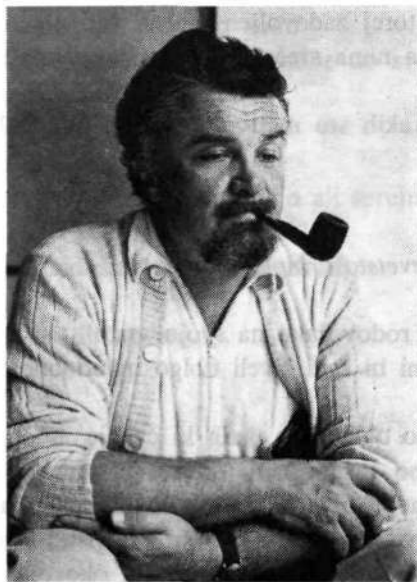
Jaz, mati, glejte, sem zdaj v eni od teh mehkih, praznih ulic. Sredi take tople, odprte ulice, mati, sem jaz in na njej ležim v krvavo rjuho zavit. In kri je od mene in jaz sem notri v krvavi rjuhi mrtev. Čas leno in neslišno gre in jaz grem skupaj z njim. Mrtev sem, mati, in nikdar več ne grem nikamor, kajti dobro mi je tako.

In zaslišim droben korak pridrsavati po mehkem mivkastem pesku in drobne nožice se ustavijo pri meni. In se skloni nadme deklica v raztrganem krilcu, počene in me dolgo časa ogleduje. Tako dolgo časa čepi pri meni ta deklica. In čez dolgo časa dregne vame s svojim drobnim kazalcem, da se malo zagugljem, in zašepeta:

»Señor . . .«

In čez nekaj časa še enkrat:

»Señor . . .«

Milivoj
Slaviček

Pesmi

PESEM Stanoval sem v svojem telesu in moral sem ga negovati
PRIJATELJU paziti na to kako mu je in mnogo dni sem uporabil da bi ga spravil
v dobro voljo
spremljajoč kako deluje na to kar sem
čeprav sem se trudil da se ne bi nanj oziral
Toda kolikokrat sem ga spodbujal naj vzdrži naj me podpre
(ker je del moje usode)